Ruta geològica

Avenc Montserrat Ubach i Roca de Canalda

Odèn, el Solsonès, Lleida

Roca de Canalda

Avenc Montserrat Ubach

Canalda

Jordi Lloret i Prieto
Montserrat Ubach i Tarrés

Ruta geològica de l'avenc Montserrat Ubach I la Roca de Canalda

Primera edició, juliol de 2017
Segona edició, novembre 2022

© Autors: Jordi Lloret i Prieto i Montserrat Ubach i Tarrés
Fotos: Diversos autors

Publica: Comissió per a la Protecció de l'avenc Montserrat Ubach i l'entorn
Balmes 193, àtic 1a
avenc@montserratubach.cat

Edició: Victor Ferrer
Impressió: Cevagraf, S.C.C.L.
ISBN 13: 978-84-941725-9-5
Imprès a Espanya. Printed in Spain

Amb la col·laboració de:
Sarawak. Exploracions i Geografia
Comissió Cultural de Canalda 1.100 anys

Tots els drets reservats.
Prohibida la reproducció total o parcial d'aquesta obra,
tant per mitjans electrònics com mecànics ni de cap manera,
sense el consentiment per escrit dels autors

© Tots els drets reservats. Prohibida la reproducció total o parcial d'aquesta obra, tant per mitjans electrònics com mecànics ni de cap manera, sense el consentiment per escrit dels autors

Laura Moreno, Jordi Lloret, Josep Mª Mata i Montserrat Ubach al Solsonès preparant la ruta geològica. Gener de 2017.

© Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya

Introducció

Jordi Lloret i Priet va morir el 18 de març de 2017. Espeleòleg, documentalista, vice-president de la Comissió per a la Protecció de l'avenc que porta el meu nom, amic i company de viatges i projectes de tants i tants anys... Els dos estàvem il·lusionats escrivint aquest llibre. I l'hem hagut d'acabar sense ell, amb una enorme tristesa i gran esforç, però decidits a seguir endavant i a donar-li la forma que ell volia: un llibre sobre l'avenc Montserrat Ubach com eix vertebrador de tot aquest conjunt de magnífiques formacions geològiques i atractius paisatgístics del seu entorn, que tant estimava.

Volia que el llibre parlés de geologia però també de natura, de gent, de costums i del territori. Volia que fos un compendi de vivències, fets i anècdotes de les exploracions dels anys 60 explicades directament per aquells que les vam viure, testimonis d'una història que forma part de Canalda i del Solsonès. I, com defensor acèrrim que era de la vessant científica de l'espeleologia, volia que ressaltés la importància de l'avenc com bé patrimonial d'interès geològic i com un referent de l'estudi de les ciències del karst.

En definitiva volia que aquest llibre apropés l'avenc a la gent i el fes accessible a tothom sense haver-hi de baixar; que el coneguessin i el valoressin com patrimoni geològic que és de tots.

No sé si hem aconseguit el resultat que pretenia. Però, si més no, s'ha fet com ell volia: amb la participació d'espeleòlegs, científics, amics i la gent del territori que tant apreciava seguint aquesta tradició aglutinadora de l'avenc que ell sempre destacava. És per això que, en nom seu i meu, vull agrair, com mai, el suport i la col•laboració que hem rebut per poder acabar aquest treball.

I ho faig especialment a l'estimat amic geòleg Josep Mª Mata, president de la Comissió per a la Protecció de l'avenc Montserrat Ubach i l'entorn i impulsor del futur Parc Geològic i Miner del Solsonès, involucrat com el que més en aquesta ruta geològica que ha fet diverses vegades, algunes amb el Jordi, per prendre notes i preparar-la. Li agraïm de cor el seu interès, aportació i suport personal, sense els quals aquest llibre no hagués estat possible.

També el nostre agraïment a la Laura Moreno, geòloga de Solsona, que ha col•laborat amb el Josep Mª i amb el que comparteix l'autoria dels apunts de geologia. I als demés geòlegs, Montserrat Vilalta de Sant Llorenç de Morunys i Isaac Camps per les seves aportacions. També a Jaume Balaguer, un dels impulsors del futur Parc i, com no, els meus companys de tants anys, espeleo-geòlegs, Ferran Cardona i Albert Martínez que han fet diverses i interessants aportacions.

© Agrupació Excursionista de Canalda

Presentació

Us presentem aquest llibre, sorgit de l'amor pel Solsonès que sentien i senten els seus autors: Jordi Lloret, present per sempre en la nostra memòria, i Montserrat Ubach, que esperem que per molts anys ens acompanyi en la nostra defensa del medi geològic del qual l'espeleologia també en forma part.

Certament fa pocs anys que he tingut el goig de conèixer-los, però des del primer moment vam fer pinya, colze a colze, en la lluita per a salvaguardar el Patrimoni Geològic del Solsonès del qual l'avenc Montserrat Ubach és un dels exponents.

Fa un temps, des de la Comissió per a la Protecció de l'avenc Montserrat Ubach i l'entorn, que tinc l'honor de presidir, la Montserrat i el Jordi van proposar un projecte engrescador: un recorregut a peu que passés pels indrets més representatius dels entorns de Canalda i de l'avenc. Seria un itinerari circular que uniria aquests dos punts tant històricament relacionats passant pel peu de l'emblemàtica Roca de Canalda. Però no només es tractaria d'una excursió agradable per a admirar el paisatge, sinó que s'oferiria un recorregut geodidàctic on s'aniria descobrint i observant tots els elements que han participat en la formació i transformació d'aquest paisatge.

Un altre factor engrescador de la proposta era la de relacionar l'avenc, a través de la ruta, amb un altre dels punts geològics més interessants del municipi d'Odèn: el doble encavalcament del Puig Sobirà sobre la Roca de Canalda.

Tot plegat un projecte atractiu que no podia per menys que atraure l'interès de l'equip de geòlegs involucrats en un projecte més ambiciós encara com és el del futur Parc Geològic i Miner del Solsonès i que encapçalen la Laura Moreno, la Montserrat Vilalta, el Jaume Balaguer i jo mateix. I més si tenim en compte que la iniciativa de la ruta geològica de l'avenc hi encaixa perfectament i que serà una eina que contribuirà al coneixement d'aquest important patrimoni geològic.

Plegats seguirem col•laborant per aconseguir objectius comuns i avenços en el camí del coneixement de les ciències de la natura. I quan ho aconseguim estem segurs que el Jordi ho celebrarà amb tots nosaltres. Gràcies amic i gràcies també Montserrat per la vostra amistat i per transmetre'ns la vostra passió per la terra.

Josep M. Mata-Perelló

Coordinador de la Xarxa Ibèrica d'Espais Geològics i president de la Comissió per a la Protecció de l'avenc Montserrat Ubach i l'entorn.

© La reproducció total o parcial d'aquesta publicació està autoritzada per a ús personal i no comercial

Ruta geològica

Avenc Montserrat Ubach i Roca de Canalda

Odèn, el Solsonès, Lleida

Roca de Canalda

Avenc Montserrat Ubach

Canalda

Jordi Lloret i Prieto
Montserrat Ubach i Tarrés

Generalitats

Presentem una atractiva ruta circular a peu pels voltants de Canalda, al terme municipal d'Odèn (Alt Solsonès, Lleida) que discorre per la base de la Roca de Canalda, baixa al mirador de l’avenc Montserrat Ubach i retorna al poble per un camí Ral poc conegut.

Un itinerari que, en 7'6 km de recorregut i 300 metres de desnivells acumulats, ens permet conèixer una successió d’atractius geològics i humans en un entorn paisatgístic esplèndid i variat.

Ruta geològica de l’avenc Montserrat Ubach i la Roca de Canalda

© No es permet reproduir imatges ni cap altre contingut d'aquesta pàgina sense autorització
avenc@montserratubach.cat

Ruta geològica de l’avenc Montserrat Ubach

Aquesta ruta és la combinació dels punts més destacables de dos itineraris diferents: El que recorre la base de la Roca de Canalda sota els imponents penya-segats on s’obren les conegudes coves dels Moros i altres balmes habitades fins a dates recents. I una part poc freqüentada -la de tornada-, que porta dels masos de Cavallera a Canalda. És el “camí Ral de Baix”, documentat per la *Comissió per a la Protecció de l’avenc Montserrat Ubach i l’entorn,* branca sud del camí Ral que unia Oliana (Alt Urgell) amb Sant Llorenç de Morunys i Solsona, passant pel terme d’Odèn.

Una excursió per a tota la família, senzilla i agradable

Aquests dos itineraris els hem connectat mitjanant un tercer tram que baixa directament des de la Roca de Canalda fins l’avenc, passant pel tossal de l’Anella. Tot plegat forma un passejada excursionista apte per tota la família, sense complicacions ni riscos rellevants, agradable i atractiu per la gran varietat i contrast d’ambients d’alt valor geodidàctic.

Aquest interès paisatgístic i geològic s’enriqueix amb la història i l’empremta humana. Per una banda la dels antics pobladors troglodites de les coves i l’altra la dels espeleòlegs que van explorar per primera vegada l’avenc als inicis dels anys 60 del segle passat, forjadors de l’esport català i les ciències del carst i que van contribuir al coneixement del Solsonès subterrani i de la riquesa del subsòl de Catalunya.

El Clot de Vilamala. Foto: J. Lloret.

L’entorn geogràfic

La ruta geològica que us proposem se situa a l’extrem NW de la comarca del Solsonès, a Odèn (Lleida), un municipi integrat per cinc antics pobles medievals, cada un amb el seu castell i parròquia: la Valldan, Móra Comdal, Cambrils, Odèn i Canalda, el més oriental i d’on surt i torna aquest itinerari circular.

En els seus poc més de 18 km2 d’extensió Odèn conté nombrosos indrets d’alt valor geològic i d’interès històric, cultural, turístic i excursionista, amb vies d’escalada, moltes balmes que foren hàbitats troglodítics, espectaculars fondalades, alguna "via ferrada", camins equipats, uns quants engorjats estrets, de gran bellesa, i una singularitat del carst: l’avenc Montserrat Ubach.

L’avenc, eix vertebrador d’un conjunt de magnífiques formacions geològiques i atractius paisatgístics

L’avenc es presenta aquí com l’eix vertebrador de tot aquest conjunt de magnífiques formacions geològiques i atractius paisatgístics que l’envolten, com ara la Roca de Canalda, l’encavalcament del Puig Sobirà, les coves dels Moros, la balma de ca la Rita, l’Elefant, el Salt de can Sala, el Salí i l’esllavissada de Cambrils. I a llevant la preciosa Vall de Lord, la Mola de Lord, la Serra de Busa o el Port del Comte amb el Pedró dels Quatre Batlles (2.383 m) i la cèlebre Bòfia, un forat conegut des de temps immemorials per la gent del país que hi recollien i aprofitaven el gel acumulat al fons. Un massís que amb els seus prats i boscos exuberants de pi negre forma un dels paratges d’alta muntanya més esplèndids del Pirineu català.

Aquesta ruta és la combinació dels punts més destacables de dos itineraris diferents

© No es permet reproduir imatges ni cap altre contingut d'aquesta pàgina sense autorització
avenc@montserratubach.cat

©Ruta geològica de l'avenc Montserrat Ubach

Panoràmica des de la cova dels Moros (Foto: J. Lloret).

També pels entorns de l’avenc els caminadors trobaran alguns recorreguts mereixedors del seu interès, com el GR-1 que ve d'Oliana i travessa longitudinalment des de Cambrils a Sant Llorenç de Morunys, enllaçant la Vall del Segre a l’Alt Urgell, amb la vall de Lord. I podran fer excursions pels antics camins de carboners que recorren l’espectacular fondalada del Clot de Vilamala, compartit entre Canalda i els termes veïns de Guixers, Lladurs i Navés. Una mena de Montserrat a l’inrevés format per la profunda excavació dels conglomerats oligocènics de la “formació Berga”, tan característics d’aquesta part del Pirineu català, solcats per impressionants barrancs tributaris de la Ribera Salada, afluent del Segre.

Tot plegat un plec d’atractius que conviden al visitant amant de la natura a conèixer aquests paratges i la riquesa del seu patrimoni geològic que, junt amb l’avenc Montserrat Ubach configura el futur Parc Geològic i Miner del Solsonès.

Com arribar a Canalda

Si veniu des de Solsona, la capital comarcal, prendreu la Carretera LV-4241 en direcció nord cap els imposants relleus del Port del Comte. Al cap de poc deixareu a la dreta la carretera C-462, que us portaria directament a Sant Llorenç de Morunys pel riu Cardener i l’embassament de la Llosa del Cavall, i continuareu recte cap el nord, direcció Coll de Jou.

Si aneu sobrats de temps i el dia és clar, val la pena que feu una parada al quilòmetre 21,5 al Revolt de Fenerals per a admirar el Clot de Vilamala amb els seus barrancs i laberíntics afluents.

Un cop arribats a Coll de Jou (quilòmetre 41 de la L-401 i 1.462 m d’alçada), veureu que hi ha tres carreteres. A la dreta, la LV-4241 baixa en direcció est cap a la vall de Lord i Sant Llorenç de Morunys, que es troba a 7 quilòmetres. A l’esquerra la L-401, que ve de l’oest, procedent de Canalda i Cambrils i que neix al pont d'Espià, a la vall del Segre, prop de coll de Nargó, a l'Alt Urgell. I entre les dues, també a la dreta, puja un altra carretera cap a les pistes d’esquí del Port del Comte.

També des d’aquest coll surt el camí que porta a l’àrea d’esbarjo amb taules i llars de foc i al mirador de la Roca del Cudó, un lloc molt recomanable per a gaudir de magnífiques vistes sobre la mola de Lord, el pla de Sòbol, el clot de Vilamala i les serres de Busa i dels Bastets.

De Coll de Jou seguireu cap a l’oest, en direcció a Canalda per la carretera que va ser construïda per esclaus republicans presoners després de la guerra civil (L-401). Passareu per dos ponts sobre les engorjades rases de la Perdiu i de Canalda, i pocs metres abans del km 38 trobareu, a l’esquerra, la carretereta que baixa al poblet de Canalda. És on comença la Ruta.

© No es permet reproduir imatges ni cap altre contingut d'aquesta pàgina sense autorització
avenc@montserratubach.cat